

MIKAEL NISKALA SIRKKU PALMUARO

Uudet kestävyys- raportointi- vaatimukset

**MITÄ NE TARKOITTAVAT
KÄYTÄNNÖSSÄ?**

Alma Talent
Helsinki 2023

Copyright © 2023 Alma Talent Oy ja kirjoittajat

ISBN 978-952-14-5032-7

ISBN 978-952-14-5033-4 (verkkokirja)

Kansi: Aste Helsinki Oy, Outi Pallari

Taitto: Aste Helsinki Oy

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2023

Anna palautetta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Esipuhe

Kestävyysraportoinnin uudet eurooppalaiset vaatimukset tulevat koskemaan yli 50 000 yritystä EU:n alueella. Kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) myötä lakisääteinen ja määrämuotoinen kestävyysraportointi tulee koskemaan kaikkia listayhtiöitä mikroyrityksiä lukuun ottamatta, suuria kirjanpitovelvollisia ja myös tiettyjä EU:n ulkopuolisia yhtiöitä, jotka käyvät kauppaa EU:n alueella. Uuden sääntelyn myötä kestävyysraportointi nousee merkittävytydessään tilinpäätösraportoinnin rinnalle, eikä kumpaakaan niistä voi enää arvioida täysin erillisenä. Yritysten raportointien kestävyystietojen laatu ja luotettavuus varmennetaan riippumattoman kestävyysraportintarkastajan toimesta.

Tiedontarpeet taloudellisten toimintojen kestävydestä ja vastuullisuudesta ovat kasvaneet hyökyaallon lailla Euroopassa ja globaalistikin viime vuosien aikana. Ilmastonmuutoksen eteneminen ja asian kriittisyys ovat olleet omiaan kasvattamaan kaikkien sidosryhmien kiinnostusta yhtiöiden toiminnan ilmasto- ja ympäristövaikutuksiin. Samalla tietoisuus kestävyysaiheiden osalta laajemminkin on kasvanut erityisesti sijoitus- ja rahoitusmarkkinoilla. Vaikka vastuullisuusviestinnän määrä ja rooli ovat kasvaneet, on vain harva yhtiö Euroopassa kuulunut lakisääteisen kestävyystietojen raportointivelvollisuuden piiriin muun kuin taloudellisen tiedon raportointia koskevan direktiivin puitteissa (Non-Financial Reporting Directive, NFRD). Näitä yhtiöitä ovat olleet suuret pörssiyritykset sekä pörssilistatut luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt. NFRD ei kuitenkaan aseta kestävyystiedoille standardisoituja vaatimuksia, joten tietojen vertailukelpoisuus on jäänyt heikoksi. Lisäksi suuri joukko yrityksiä, joiden vas-

tuullisuusasema kiinnostaa sijoittajia ja muita sidosryhmiä, ei ole antanut vastuullisuustietoja laajasti ja systemaattisesti.

EU:n vuoden 2023 alussa voimaan tullut kestävyysraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) muuttaa tätä tilannetta. Sen keskeinen tavoite on nostaa kestävyystiedot tilinpäätösinformaation kanssa merkittävydessä samaan asemaan. Kestävyystietoja koskee CSRD:n myötä samanlaiset laatuvaatimukset ja vastuut kuin tilinpäätösinformaatiota.

Kestävyysraportointidirektiivi CSRD asettaa soveltamiselle kunnianhimoisen aikataulun sekä lähtee siitä, että standardien pitää kattaa jo alusta lähtien ympäristöön liittyvien kestävyysseikkojen lisäksi myös sosiaaliset ja hallintoon liittyvät kestävyysseikat. Sääntelyn tulee olla yhteentoimivaa muiden kestävyystietojä koskevien EU-sääntelyn velvoitteiden kanssa.

CSRD:n vaatimukset tarkoittavat yritysraportoinnissa merkittävintä muutosta sitten kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) käyttöönottoa Euroopassa vuonna 2005. CSRD:n myötä raportointivelvoitteet laajenevat koskemaan laajempaa yritysjoukkoa: nyt NFRD:n piiriin kuuluvien isojen listayhtiöiden lisäksi kaikki suuret listatut ja listaamattomat yhtiöt sekä pienet ja keski-suuret listayhtiöt ovat velvoitettuja laatimaan CSRD:n mukaisen kestävyysraportoinnin. Lisäksi samalla laajennetaan yhtiöiden raportoinnin digitalisointia koskevia vaatimuksia. Raportti tulee laatia myös koneluettavassa muodossa. Suomessa kansallisen lainsäädännön puitteissa myös tilinpäätös ja siihen liittyvä toimintakertomus kokonaisuudessaan tulee jatkossa laatia myös koneluettavassa muodossa samalla, kun kestävyysraportointi digitalisoidaan.

CSRD:n asettaessa raportoinnille viitekehyksen tarkemmat määrämuktoiset vaatimukset CSRD:n mukaisen kestävyysraportoinnin laatimiseen sisältyvät eurooppalaisiin kestävyysraportointistandardeihin (European Sustainability Reporting Standards, ESRS). Ensimmäisenä sovellettavaksi tulevat kaikkia yrityksiä koskevat 12 standardia, jotka sisältävät yleiset vaatimukset, sekä olennaisia kestävyysaiheita koskevat tiedonantovaatimukset. Raportointi kattaa tietoja ympäristö- ja ilmastovaikutuksista,

henkilöstöstä, sosiaalisesta vastuusta ja arvoketjusta sekä liiketoiminnan eettisyydestä.

Tiedoille asetetut laatuvaatimukset edellyttävät prosesseja ja kontroleja, joiden avulla voidaan varmistua tietojen oikeellisuudesta, luotettavuudesta ja johdonmukaisuudesta. Tietojen tulee olla todennettavissa riippumattoman tahon toimesta. Yksi haastavimmista vaiheista lakisääteisessä raportoinnissa on luoda riittävä tietopohja eli data ja evidenssi kestävyysvaikutuksista, ja siksi kestävyystiedoille tulisi rakentaa samanlainen infrastruktuuri kuin tilinpäätöstiedoille on jo olemassa.

Kestävyystiedot julkistetaan hallituksen toimintakertomuksessa, ja niiden varmentaminen tulee pakolliseksi. Muutokset korostavat hallituksen vastuuta olennaisista tiedoista ja asettavat tarkempia velvoitteita julkistettaville tiedoille, raportointiprosessien toimivuudelle ja sisäiselle valvonnalle. Vaikka soveltaminen alkaa portaittain, on valmistautuminen syytä aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa etenkin, jos yhtiöllä ei ole aiempaa kokemusta kestävyysraportoinnista.

Olemme kirjoittaneet kirjan kattavaksi perusteokseksi eurooppalaisten kestävyysraportointivaatimusten ymmärtämiseksi niin laatijoiden, raportoinnista vastuullisten kuin sidosryhmien näkökulmasta. Käymme läpi vaatimusten viitekehystä, mutta avaamme laajasti myös aihekohtaisia vaatimuksia, annamme esimerkkejä tiedonantovaatimusten toteuttamisesta ja tarjoamme ohjeita ja käytännön apukeinoja keskeisimpien uusien periaatteiden, kuten kaksinkertaisen olennaisuuden arvioinnin ja arvoketjuraportoinnin, toteuttamiseksi. Kirja toimii oppaana myös varsinaisen ESRS-raportoinnin laatimiseen.

Sisällys

ESIPUHE	3
1 TAUSTA	13
1.1 Kestävyyssraportoinnin kehityssuunnat	13
Globaalit viitekehykset kestävyysraportoinnin perustana	15
1.2 EU:n kestävän rahoituksen toimintasuunnitelma ja tavoitteet	21
Tiedonantovelvoiteasetus (SFDR)	23
Taksonomia-asetus	26
Kestävyysraportointidirektiivi (CSRD)	30
Huolellisuusvelvoitedirektiivi (CSDDD)	31
2 KESTÄVYYSRAPORTOINTIA KOSKEVA UUSI SÄÄNTELY	32
3 KESTÄVYYSRAPORTOINTIDIREKTIIVIN KESKEINEN SISÄLTÖ	37
3.1 Perusperiaatteet	39
Soveltamisalan laajentaminen	39
Standardisoidut vaatimukset	42
Kestävyystietojen varmentaminen	44
Koneellisesti luettava digitaalinen muoto	45
Kansallinen implementointi	45
3.2 Kestävyysraportointidirektiivin viitekehys	46
Laatuvaatimukset esitettäville tiedoille	46
Kaksinkertainen olennaisuus esitettävien tietojen pohjana	47
Arvoketju ja raportoinnin rajat	48

Raportoinnin aikahorisontit	49
Kestävyysvaikutusten huolellisuusvelvoite	49
4 KESTÄVYYSRAPORTOINTIDIREKTIIVIN KANSALLINEN IMPLEMENTOINTI	50
Raportointistandardien ensisijaisuus	51
Soveltamisala	51
Sisältövaatimukset	52
Kestävyysraportin varmentaminen	53
Vastuu kestävyysraportista: hallituksen vastuu ja tarkastusvaliokunnan tehtävät	54
Seuraamukset	56
Valvonta	57
Raportoinnin julkistaminen	57
5 KESTÄVYYSRAPORTOINNIN LAATIMINEN: ESRS 1 YLEISET VAATIMUKSET	58
5.1 ESRS-kestävyys selvityksen sisältö ja rakenne	59
Sisältö	59
Sijainti ja rakenne	59
Yhteydet yritysraportoinnin muihin osiin	60
5.2 ESRS-standardiston rakenne, luokittelu ja vaatimukset	62
ESRS-standardiston rakenne	62
ESRS-standardien luokat	64
Yhteisökohtaiset tiedot	66
5.3 ESRS 1 -standardin yleiset periaatteet	67
Kaksinkertainen olennaisuus	68
Due diligence	71
Aikahorisontit	72
Arvoketju	73
5.4 Kestävyys selvityksen laatimisprosessi käytännössä	74
5.5 Arvoketjulaskenta	76

5.6 Olennaisuusarvioinnin suorittaminen	79
I Kestävyyss kontekstin ymmärtäminen	81
II Kestävyyssvaikutusten, -riskien ja -mahdollisuuksien tunnistaminen, pitkä lista	82
III Kestävyyssvaikutusten, -riskien ja -mahdollisuuksien olennaisuuden arviointi	84
IV Olennaisten vaikutusten (IRO) määrittäminen, lyhyt lista	87
V Olennaisten tietojen määrittäminen	87
5.7 Siirtymäsäännökset	90
6 ESRS 2 YLEISET TIEDOT	93
Tavoite	93
Laatimisperusteet	93
Vähimmäistiedonantovaatimukset	94
Hallintoa (GOV) koskevat tiedonantovaatimukset	95
Strategiaa (SBM) koskevat tiedonantovaatimukset	95
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallintaa (IRO) koskevat tiedonantovaatimukset	96
Mittareita ja tavoitteita koskevat vähimmäis-tiedonantovaatimukset	98
Yleisten tietovaatimusten soveltaminen yhdessä aihekohtaisten vaatimusten kanssa	101
7 AIHEKOHTAISET ESRS-STANDARDIT	102
7.1 ESRS E1 Ilmasto	102
Standardin tavoite	103
Soveltaminen	109
Tiedonantovaatimukset	111
Hallinto	111
Strategia	111
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	114
Mittarit ja tavoitteet	121

7.2 ESRS E2 Ympäristön pilaantuminen	144
Standardin tavoite	145
Soveltaminen	147
Tiedonantovaatimukset	148
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	148
Mittarit ja tavoitteet	152
7.3 ESRS E3 Vesivarat ja merten luonnonvarat	156
Standardin tavoite	157
Soveltaminen	159
Tiedonantovaatimukset	161
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	161
Mittarit ja tavoitteet	163
7.4 ESRS E4 Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit	166
Standardin tavoite	167
Soveltaminen	170
Tiedonantovaatimukset	172
Strategia	172
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	175
Mittarit ja tavoitteet	181
7.5 ESRS E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous	187
Standardin tavoite	188
Soveltaminen	190
Tiedonantovaatimukset	191
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	191
Mittarit ja tavoitteet	194
7.6 ESRS S1 Oma työvoima	200
Standardin tavoite	201
Soveltaminen	209
Tiedonantovaatimukset	211
Strategia	211

Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	213
Mittarit ja tavoitteet	219
7.7 ESRS S2, ESRS S3 ja ESRS S4 Muut sosiaalisen vastuun raportointistandardit	241
Standardien tavoite	242
Arvoketjun työntekijät	242
Vaikutukset yhteisöihin	244
Kuluttajat ja loppukäyttäjät	245
Soveltaminen	247
Tiedonantovaatimukset	249
Strategia	249
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	253
Mittarit ja tavoitteet	259
7.8 ESRS G1 Liiketoiminnan harjoittaminen	261
Standardin tavoite	261
Soveltaminen	262
Tiedonantovaatimukset	263
Hallinto	263
Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	263
Mittarit ja tavoitteet	269
8 ESRS-STANDARDIEN YHTEENTOIMIVUUS MUIDEN KESTÄVYYSRAPORTOINTIKEHYSTEN KANSSA	272
8.1 Globaalit IFRS-kestävyysraportointistandardit	272
ISSB globaalien kestävyysraportointistandardien laatijana	273
Globaalin kestävyysraportoinnin perustason rakentuminen	274
Keskeisimmät erot IFRS- ja ESRS-standardistojen lähestymistavassa	275
Johtopäätös yhteentoimivuudesta	277
8.2 TCFD-suosituksen ja ESRS-standardien yhteentoimivuus	278
8.3 GRI-standardien ja ESRS-standardien yhteentoimivuus	286

9 KESTÄVYYSTIETOJEN YHTEYS TILINPÄÄTÖSINFORMAATIOON	303
Johdonmukaisuus	304
Kestävyys- ja tilinpäätöstietojen väliset yhteydet	305
EFRAGin korkean prioriteetin tutkimushanke tilinpäätös- ja kestävyysinformaation yhteyksistä	307
ISSB:n ja IASB:n työ tilinpäätös- ja kestävyysinformaation yhteyden osalta	307
LIITE 1: ESRS-STANDARDIEN KESTÄVYYSAIHEET	308